

boden zou zijn gezaagd hout van elders in te voeren en hout buiten de stad te laten zagen. Gedwongen door deze maatregelen zochten de Zaankanters naar doeltreffend verweer. De molenaars werden naast houtzager ook houtkoper en boden hun gezaagd hout op de molenwerf te koop aan. Opnieuw trokken de hoofdstedelijke zaagmolenaars in het geweer en de stadsregering gaf bevel, dat aan Zaandam geen hout meer mocht worden geleverd. Helaas werden de Amsterdammers nu de dupe van hun eigen verordening want de Zaankanters trokken er zelf op uit om hout te kopen en namen tevens gelijktijdig met groot succes de scheepsbouw ter hand. De bloei van de Zaanse zagerijen nam gestadig toe en in 1700 draaiden er in de Zaanstreek niet minder dan 183 houtzaagmolens. In Amsterdam stonden er omstreeks die tijd ongeveer 82.

Een derde centrum van de houthandel was Dordrecht en in de tweede helft van de 17de eeuw werd ook in Rotterdam de houtbewerking de belangrijkste tak van industrie. Mede door de sterk toegenomen handel met het noorden kwam de houthandel in de Maasstad tot ontwikkeling. Voordien was Rotterdam vrijwel geheel afhankelijk geweest van Dordrecht waar het hout moest worden gekocht. Bovendien beschikte Rotterdam toen nog niet over voldoende kapitaal voor de uitoefening van de houthandel. Zo was er dus in het streven naar zelfstandigheid in deze branche weinig dat tot verbetering kon leiden. In het midden van de 17de eeuw dan braken betere tijden aan. De stedelijke overheid stelde alles in het werk om handel en nijverheid te stimuleren. Er werd een commissie samengesteld om de vraagstukken betreffende het 'aenqueecken ende beneficiëren van allerhande commercie, manufacturen ende neringen' te bestuderen.

In 1645 kreeg men van de Vroedschap een stuk grond aan de oostzijde van de Schie, tussen de Hooge Heul en de volmolen, voor het oprichten van houtzaagmolens. In 1648 was er al een drietal in werking. Tot 1645 was er in Rotterdam slechts één houtzaagmolen in gebruik en droeg de houtzagerij een monopolistisch karakter. Nog in 1635 verzochten Claes Reyersz en Neeltgen Jacobsdr. 'om te hebben prolongatie voor dertig jaren, dat niemant meer als syluyden een saechmolen souden mogen gebruycken binnen deser stede'. Dit werd echter niet toegestaan.

Aan de Schie bouwde men meer en meer houtzaagmolens en